

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum ratio superior possit esse subiectum peccati venialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

menur hoc peccatum multoties forte creditur peccatum, ubi non est: & contra, ubi est delectatio de cogitata uindicta, quam tamen facere non uult, non estimatur propter quod author in corpore articuli affectum hominis ad actum secum se pensandum docet in nullo modo in discrezione. Inclinatione ad uindictam, facile de illa cogitatur delectatur: & alius ueneris non facile de cogitatur delectatur, quia uis caro occupat a ueris spiritum.

tionis: sed consentire in delectationem, quæ consequitur cogitationem de homicidio, non est peccatum mortale. ergo minus consentire in delectationem, quæ consequitur cogitationem de fornicatione, est peccatum mortale

¶ 6 Præter. Oratio dominica quoti die dī pro remissione uenialium, ut Aug. dicit: sed consensum in delectationem Aug. docet esse abolendum per orationem Dominicam. dicit. n. in 12. de Trin. ¶ q hoc est longe minus peccatum, q̄ si opere statuat implendum: & iō de talibus quoque cogitationibus uenia petenda est, peccatusque percutiendum atque dicendum, Dimittenobis debita nostra. ergo consensus in delectationem est peccatum ueniale.

SED CONTRA est, quod Aug. * post pauca subdit, Totus hō damnabitur, nisi hæc quæ sine uoluntate operandi, sed tamen cum uoluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur, sed nullus damnatur nisi pro peccato mortali. ergo consensus in delectationem est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, q̄ circa hoc aliqui diuersimode opinati sunt. Quidam. n. dixerunt, quod consensus in delectationem non est peccatum mortale, sed ueniale tantum. Alij uero dixerunt, q̄ est peccatum mortale: & hæc opinio est communior & uerisimilior. Est enim considerandum, quod cum omnis delectatio consequatur aliquam operationem, ut dī in 10. Eth. * & iterum, cum omnis delectatio habeat aliquod obiectū, delectatio quælibet pōt cōparari ad duo, s. ad operationem quam consequitur, & ad obiectum in quo quis delectatur. Contingit autem quod aliqua operatio sit obiectum delectationis, sicut & aliqua alia res, quia ipsa operatio potest accipi ut bonum & finis, in quo quis delectatus requiescit: & quandoque quidem ipsamet operatio, q̄ consequitur delectatio, est obiectum delectationis, in quantum. s. uis appetitiua, cuius est delectari, reflectitur in ipsam operationem sicut in quoddam bonum, puta, cum aliquis cogitat & delectatur de hoc ipso quod cogitat, in quantum sua cogitatio placet. Quandoque uero delectatio consequens unam operationem, puta cogitationem aliquam, habet pro obiecto aliam operationem quasi rem cogitatum, & tunc talis delectatio procedit ex inclinatione appetitus, non quidem in cogitationem, sed in operationem cogitatum. Sic igitur aliquis de fornicatione cogitans, de duobus potest delectari. Vno modo de ipsa cogitatione, alio modo de ipsa fornicatione cogitata. Delectatio autem de cogitatione ipsa sequitur inclinationem affectus in cogitationem ipsam; cogitatio autem ipsa secundum se, non est peccatum mortale, immo quandoque est ueniale tantum, puta, cum aliquis inutiliter cogitat de ea; quandoque autem sine peccato omnino, puta, cum aliquis utiliter de ea cogitat, sicut cum uult de ea p̄dicare, uel dī sputare. & iō p̄ consequens affectio & delectatio q̄ sic est de cogitatione fornicationis, non est de genere peccati mortalis, sed q̄nque est peccatum ueniale, q̄nque nullum; unde nec consensus in talē delectationē est peccatū mortale, & s̄m hoc prima opinio hēt ueritatē. Quod autem aliquis cogitans de forni-

A ctione delectetur de ipso actu cogitato, hoc contingit ex hoc, q̄ affectio eius inclinata est in hunc actū. Vnde q̄ aliquis consentiat in talem delectationem, hoc nihil aliud est, quàm q̄ ipse consentiat in hoc, q̄ affectus suus sit inclinatus in fornicationē. Nullus enim delectatur, nisi in eo quod est conforme appetitui eius. Quod autem aliquis ex deliberatione eligat, q̄ affectus suus conformetur his quæ secundum se sunt peccata mortalia, est peccatum mortale. unde talis consensus in delectationem peccati mortalis, est peccatum mortale, ut secunda opinio ponit.

B AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ consensus in delectationem potest esse non solum rationis inferioris, sed et superioris, ut dictum est, * & in ipsa rō inferiori pōt auerti a rōnibus eternis: quia et si non intendit eis, ut secundum eas regulans, quod est proprium superioris rōnis: intendit tñ eis, ut secundum eas regulata: & hoc mō ab eis se auertens, pōt peccare mortaliter. nam & actus inferiorum uirium, & et exteriorum membrorum possunt esse peccata mortalia, secundum quod deficit ordinatio superioris rationis regulantis eos secundum rationes eternas.

C AD II. dicendum, q̄ consensus in peccatū quod est ueniale ex genere, est ueniale peccatum; & secundum hoc potest concludi, quod cōsensus in delectationem, quæ est de ipsa uana cogitatione fornicationis, est peccatum ueniale; sed delectatio quæ est in ipso actu fornicationis, de genere suo est peccatum mortale; sed quod ante consensum sit ueniale peccatum tñ, hoc est per accidens, s. p̄ imperfectionē actus: quæ quidem imperfectio tollitur per consensum deliberatum superuenientem: unde ex hoc adducitur in suam naturam, ut sit peccatum mortale.

D AD III. dicendum, quod ratio illa procedit de delectatione, quæ habet cogitationem pro obiecto.

E AD IIII. dicendum, quod delectatio quæ habet actum exteriorem pro obiecto, non potest esse absq; complacentia exterioris actus secundum se, etiam si non statuat implendum propter prohibitionē alicuius superioris. unde actus sit inordinatus, & per consequens delectatio erit inordinata.

D AD V. dicendum, quod etiam consensus in delectationem, quæ procedit ex complacentia actus homicidii cogitati, est peccatum mortale; non autē consensus in delectationem, quæ procedit ex complacentia cogitationis de homicidio.

A D VI. dicendum, quod oratio dominica non solum contra peccata uenialia dicenda est, sed etiam contra mortalia.

ARTICVLVS IX.

Utrum in superiori ratione possit esse peccatum ueniale, secundum quod est directiua inferiorum uirium.

E AD NONVM sic proceditur. Videtur, quod in superiori ratione non possit esse peccatum ueniale, secundum quod est directiua inferiorum uirium, id est, secundum quod cōsentit in actū peccati. Dicit enim Aug. in 12. de Trin. * quod ratio superior in heret rationibus eternis; sed peccare mortaliter est per auersionem a rationibus eternis. ergo uidetur quod in superiori ratione non possit esse peccatum, nisi peccatum mortale.

¶ 2 Præter. Superior ratio se habet in uita spirituali tãquàm principium, sicut & cor in uita corporali; sed infirmitates cordis sunt mortales. ergo peccata superioris rationis sunt mortalia.

¶ 3 Præter. Peccatum ueniale sit mortale, si fiat ex con-

Infr. art. 10. & locis ibidē inductis
Cap. 7. in 6° com. 3.

Prima Secunda S. Thomæ. X 3 tempur:

temptu. sed hoc non uidetur esse sine contemptu, quod aliquis ex deliberatione peccet etiam uenialiter. cum ergo consensus rationis superioris semper sit cum deliberatione legis diuinae, uidetur quod non possit esse sine peccato mortali propter contemptum diuinae legis.

Art. 7. huius
z. ff.

SED CONTRA. Consensus in actum peccati pertinet ad rationem superiorem, ut supra dictum est: * sed consensus in actum peccati uenialis est peccatum ueniale. ergo in superiori ratione potest esse peccatum ueniale.

Cap. 9. in ff.
com. 3.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in 12. de Trin. * Ratio superior inhaeret rationibus aeternis conspiciendis, aut consulendis. Conspiciendis quidem, in quod earum ueritatem speculatur. Consulendis autem, in quod per rationes aeternas de alijs iudicat & ordinat; ad quod pertinet, quod deliberando per rationes aeternas consentit in aliquem actum, uel dissentit ab eo. Contingit autem quod inordinatio actus, in quem consentit, non contrariatur rationibus aeternis, quia non est cum auersione a fine ultimo, sicut contrariatur actus peccati mortalis: sed est praeter eas, sicut actus peccati uenialis. unde quando ratio superior in actu peccati uenialis consentit, non auertitur a rationibus aeternis; unde non peccat mortaliter, sed uenialiter. Et per hoc patet responsio ad primum.

D. 401.

AD SECUNDUM dicendum, quod duplex est infirmitas cordis, una, quae est in ipsa substantia cordis, & immutat naturalem complexionem ipsius, & talis infirmitas semper est mortalis. Alia est autem infirmitas cordis specialis quam inordinationem uel motus eius, uel alicuius eorum quae circumstant cor. & talis infirmitas non semper est mortalis. Et similiter in ratione superiori semper est peccatum mortale, quando tollitur totaliter ipsa ordinatio rationis superioris ad proprium obiectum, quod est rationis aeternae; sed quando est inordinatio circa hoc, non est peccatum mortale, sed ueniale.

AD TERTIUM dicendum, quod deliberatio consensus in peccatum, non semper pertinet ad contemptum legis diuinae: sed solum quando peccatum legi diuinae contrariatur.

ARTICVLVS X.

Super Quaestionis
74. articulum nonum & decimum.

Utrum in ratione superiori possit esse peccatum ueniale secundum seipsam.

2. q. 24. q. 3.
ar. 5. & uer.
q. 16. arti. 5.
& mal. arti.
1. ad 12.
17. & arti. 3.
ad 17. & arti. 5.

N articulo nono & decimo eiusdem septuagesimae quartae quae nihil scribendum occurrit: Terminorum enim notitiam habebimus omnia clara sunt. Opus est ut Nouitius lector distinguat ex August. allata in litera, duas operationes superioris rationis, scilicet intuitum, & consultationem, & ad hanc secundam spectat de liberatio & consensus: & secundum hanc dirigit inferiora, & reflectitur super seipsam, & uocatur in litera aliorum consideratio de proprio obiecto, ut attingibili ab eadem. Altius enim consideratur Deus, ut non credimus per deliberationem, quam per subitum motum:

AD DECIMUM sic proceditur. Videtur, quod in superiori ratione non possit esse peccatum ueniale secundum seipsam, id est, secundum quod inspicit rationes aeternas. Actus enim potentiae non inuenitur esse deficiens nisi per hoc, quod inordinate se habet circa suum obiectum: sed obiectum superioris rationis sunt aeternae rationes, a quibus deordinari non est sine peccato mortali. ergo in superiori ratione non potest esse peccatum ueniale secundum seipsam.

¶ 2. Praet. Cum ratio sit uis deliberatiua, actus rationis semper est cum deliberatione: sed omnis inordinatus motus in his quae Dei sunt, si sit cum deliberatione, est peccatum mortale. ergo in ratione superiori secundum seipsam, nunquam est peccatum ueniale.

¶ 1. Praet. Contingit quandoque, quod peccatum ex subreptione, est peccatum ueniale; peccatum autem ex deliberatione est peccatum mortale per hoc, quod ratio deliberans recurrit ad aliquod maius bonum, contra quod homo agens grauius peccat, sicut etiam de actu delectabili inordinato ratio deliberat quod est contra legem Dei, grauius peccat consentiendo, quam si solum considerat et quod est contra uirtutem moralem; sed ratio superior non potest recurrere ad aliquod aliud, quam sit suum obiectum, ergo si motus ex subreptione non sit peccatum mortale, neque etiam deliberatio superueniens facit ipsum esse peccatum mortale, quod patet esse falsum non ergo in ratione superiori secundum seipsam potest esse peccatum ueniale.

SED CONTRA. Motus surreptitius infidelitatis est peccatum ueniale, sed pertinet ad superiorem rationem secundum seipsam. ergo in ratione superiori potest esse peccatum ueniale secundum seipsam.

RESPON. Dicendum, quod ratio superior aliter fertur in suum obiectum, atque aliter in obiecta inferiorum uirium, quae per ipsam diriguntur. In obiecta enim inferiorum uirium non fertur, nisi in quantum de eis consulit rationes aeternas, unde non fertur in ea nisi per modum deliberationis. Deliberatus autem consensus in his quae ex genere suo sunt mortalia, est mortale peccatum. & ideo ratio superior semper mortaliter peccat, si actus inferiorum uirium in quos consentit, sint peccata mortalia. Sed circa proprium obiectum habet duos actus, scilicet simplicem intuitum, & deliberationem, secundum quod est de proprio obiecto consulit rationes aeternas: secundum autem simplicem intuitum potest aliquando inordinatum motum habere circa diuina, puta, si quis patitur subitum infidelitatis motum. Et quia uis infidelitatis secundum suum genus sit peccatum mortale, tamen subitus motus infidelitatis est peccatum ueniale, quia peccatum mortale non est contra legem Dei. Potest autem aliquid horum quae pertinent ad fidem, subitum rationi occurrere sub quadam alia ratione, antequam super hoc consulatur, uel consuli possit ratio aeterna, i. lex Dei, puta cum quis per refectionem mortuorum subito apprehendit in se possibilem secundum naturam, & simul apprehendit deo remittitur, antequam tempus habeat deliberandi, quod hoc est nobis traditum ut credendum secundum legem diuinam. Si uero post hanc deliberationem motus infidelitatis maneat, est peccatum mortale, & ideo circa proprium obiectum, et si sit peccatum mortale ex genere, potest ratio superior peccare uenialiter in subitis motibus, uel est mortaliter peccatum liberatum consensus. In his autem quae pertinent ad inferiores uires, semper peccat mortaliter in his sunt peccata mortalia ex suo genere, non autem in his, quae secundum suum genus sunt uenialia peccata.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod peccatum mortale ex genere, potest tamen esse peccatum ueniale propter imperfectionem actus subiti, ut dictum est. AD 1. dicendum, quod in operatiuis ad rationem, ad quam pertinet deliberatio, pertinet etiam simplex intuitus eorum, ex quibus deliberatio procedit, sicut etiam in speculatiuis ad rationem pertinet & syllogizare, & propositiones formare, & ideo etiam ratio potest habere subitum motum.